

บทความวิชาการ

บทบาทของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตกับการเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพให้แก่
กำนันและผู้ใหญ่บ้าน: กรณีศึกษาหลักสูตรความร่วมมือระหว่างกระทรวงมหาดไทย
และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

The Role of Public Administration Program in Promoting
Professionalism Among Thai Subdistrict and Village Headmen: A Case
Study of the Joint Degree Program Between the Ministry of Interior
and Sukhothai Thammathirat Open University

ปุริมปรัชญ์ คณินพศุตย์ *

Purimpratch Khaninphasut

ชุกเกียรติ มุทธากาญจน์ ^S

Chukiat Muttakan

วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ [†]

Varnadharma Kanchanasuwon

นิพัทธา อมรรัตนเมธา ^{**}

Nipattha Amornrattanametha

มานิต ศุทธสกุล ^{**}

Manit Suthasakul

ปรีชา วัชรากัย [‡]

Preecha Watcharaphai

สุจิต ปัจฉิมนันท์ ^{††}

Sujarit Patchimnun

ศศิธร ชุตินันท์กุล ^{§§}

Sasithorn Chutinuntakul

บทคัดย่อ

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการปกครองท้องถิ่น ตามโครงการความร่วมมือระหว่าง
กระทรวงมหาดไทยกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเป็นมืออาชีพของนักปกครองท้องถิ่น
ด้วยการจัดหลักสูตรที่มีความจำเพาะ เน้นการสร้างความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในบทบาท

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, E-mail: jpkhaninphasut@gmail.com
(Corresponding author)

[†] รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, E-mail: varnadharma.Kan@stou.ac.th

[‡] ข้าราชการบำนาญ

^S ข้าราชการบำนาญ

^{**} ข้าราชการบำนาญ

^{††} ข้าราชการบำนาญ

^{§§} ข้าราชการบำนาญ

^{§§} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สำนักทะเบียนและวัดผล, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, E-mail: sasithorn.chu@stou.ac.th

(Received: 14/06/22, Revised: 14/07/22, Accepted: 15/07/22)

หน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนำไปสู่การอยู่มีสุขของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้ง เน้นการฝึกทักษะของความเป็นมืออาชีพใน 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความรู้เกี่ยวกับนักปกครองท้องถิ่น 2) ด้านมาตรฐานของงานและมาตรฐานจริยธรรมวิชาชีพ 3) ด้านความทุ่มเท มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน 4) ด้านความเชี่ยวชาญชำนาญ ฝึกให้มีประสบการณ์ ทำชิ้นงานในบริบทของพื้นที่จริง และ 5) ด้านการผลงานเป็นที่ประจักษ์ผ่านการทำชิ้นงาน ตามมาตรฐานวิชาชีพนักบริหารการปกครองท้องถิ่นมืออาชีพ (Professional Provincial Governance Officer Standards) บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการปกครองท้องถิ่น และการนำเสนอตัวอย่างความสำเร็จเชิงประจักษ์ของหลักสูตรฯ ที่ได้สร้างบัณฑิตที่สามารถบูรณาการองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนในด้านการพัฒนาความเป็นอยู่ พัฒนาอาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมืออาชีพได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: รัฐประศาสนศาสตร์, ความเป็นมืออาชีพ, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, กระทรวงมหาดไทย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Abstract

The Bachelor of Public Administration Program majoring in Provincial Government Administration is a cooperative project between the Ministry of Interior and Sukhothai Thammathirat Open University. The program aims to promote professionalism of Thai local affairs executive officers, especially subdistrict and village headmen, by designing curriculum with a focus on educating public administration knowledge and developing Thai local affairs executive officers in 5 professional areas: (1) local government functions and authorities, (2) professional standards and principles, (3) result-oriented competencies, (4) local development skills, and (5) local development projects in accordance with the Professional Provincial Governance Officer Standards. This article begins with introducing the program and then highlights some empirical evidence demonstrating the success of the program in developing professional, responsive, and accountable subdistrict and village headmen.

Keywords: Public Administration, professionalism, sub-district headman, village headman, Ministry of Interior, Sukhothai Thammathirat Open University

1. บทนำ

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตมีเป้าหมายสำคัญในการผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีการบริหารการปกครองหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคไม่แสวงหากำไร นโยบายสาธารณะ การวางแผนและการจัดการเชิงกลยุทธ์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการการคลังและงบประมาณ ตลอดจนการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงาน โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเป็นหลัก

และเมื่อพูดถึงหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คนส่วนใหญ่มักจะนึกถึงการผลิตบัณฑิตเพื่อเป็นนักปกครองโดยเฉพาะนายอำเภอ หรือไม่กี่ปลัด ไม่ว่าจะเป็นปลัดอำเภอ ปลัดเทศบาล หรือข้าราชการ ดังเช่นข้าราชการพลเรือน ตำรวจ หรือ ทหาร เป็นต้น แต่ยังมีกลุ่มบัณฑิตอีกหนึ่งกลุ่มที่มีความสำคัญ นั่นคือ ข้าราชการและพนักงานของรัฐส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งถือเป็นกลไกหลักและที่สำคัญกลไกหนึ่ง ในการบริหารราชการแผ่นดินส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแนะนำหลักสูตรหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกระทรวงมหาดไทย กับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (มสธ.) โดยมีเป้าหมายในเสริมสร้าง “ความเป็นมืออาชีพของนักปกครองท้องถิ่น” โดยเฉพาะกลุ่มกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ให้ครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ ตลอดจน การนำเสนอตัวอย่างผลสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการปกครองท้องถิ่นดังกล่าว

2. ความเป็นมาของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการปกครองท้องถิ่น

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ให้กับบุคลากรของกระทรวงมหาดไทย โดยเฉพาะกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ที่ทำงานใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ และเป็นผู้นำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติด้วยวิธีการทำงานที่จะต้องประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยองค์ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะต่าง ๆ ของวิชาชีพที่มีลักษณะเป็น “สหวิทยาการ” ที่เป็นบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้ากับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน (Raadschelders, 1999)

แต่ด้วยหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของประเทศไทย มุ่งเน้นไปที่การสร้างเสริมและพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับด้านการเมือง การปกครอง และการบริหารราชการแผ่นดินในระดับชาติและในต่างประเทศ มากกว่าการให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น กรมการปกครองจึงขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล ในการเพิ่มพูนคุณวุฒิแก่กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่

16 ตุลาคม พ.ศ. 2550 ได้สนับสนุนงบประมาณให้กระทรวงมหาดไทยเพิ่มพูนคุณวุฒิแก่กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ปีละไม่เกิน 3,000 คน โดยที่รัฐบาลให้การสนับสนุนค่าลงทะเบียนเรียน ร้อยละ 80 (5,400 บาท ต่อคน) และกำนันผู้ใหญ่บ้าน รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียนเรียนเอง ร้อยละ 20 (1,350 บาท ต่อคน)

จากนั้น กระทรวงมหาดไทยได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (มสธ.) ในโครงการจัดทำหลักสูตร “รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ วิชาเอกการบริหารการปกครองท้องถิ่น (Bachelor of Public Administration Program in Provincial Government Administration)” เพื่อเพิ่มสมรรถนะทางวิชาการและการปฏิบัติให้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้สามารถนำความรู้ไปเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้นำท้องถิ่นให้มีเกียรติยศและศักดิ์ศรีสูงขึ้น ภายใต้กรอบแนวคิดของระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

หลักสูตรนี้เริ่มรับนักเรียนรุ่นแรกมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 (กรมการปกครอง, 2551) โดยในระยะแรกเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยการสอนเสริมแบบเข้มพิเศษ ณ ศูนย์บริการการศึกษา มสธ. ตามจังหวัดต่าง ๆ ต่อมา เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการบริการสถานที่ สื่อโสตทัศนต่าง ๆ รวมทั้ง การประสานงานที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่รวดเร็วและใกล้ชิดกับนักศึกษามากยิ่งขึ้น จึงย้ายมาเรียนที่ศูนย์ประสานงานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตฯ ณ ที่ทำการปกครองจังหวัด (ศาลากลางจังหวัด) โดยมีเจ้าจังหวัดเป็นสื่อกลางในการประสานงานด้านการเรียนการสอนระหว่าง มสธ. กับนักศึกษา

เป็นเวลากว่าทศวรรษที่หลักสูตรฯ ได้จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเพิ่มศักยภาพให้กับกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก และยังขยายโอกาสให้กลุ่มนักปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ ได้แก่ สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ได้เข้ามาศึกษาในหลักสูตรดังกล่าว เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความเป็นมืออาชีพให้แก่ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ผู้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายที่สำคัญของรัฐจากหลายกระทรวงที่ลงสู่ท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงสาธารณสุข ฯลฯ ที่มีโครงการ/กิจกรรมสำคัญ ๆ เพื่อสนับสนุนความเจริญและความเป็นอยู่ของประชาชนในระดับรากหญ้าให้ดำรงอยู่อย่างมีความสุข โดยที่อย่างน้อยทุกครัวเรือนจะต้องมีคุณภาพชีวิตสอดคล้องตามมาตรฐานขั้นต่ำของคนไทย ที่แสดงถึงสภาพความจำเป็นพื้นฐานของคนในครัวเรือนในด้านต่าง ๆ

จนถึงปัจจุบันนี้ หลักสูตรฯ ได้ผลิตบัณฑิตที่เป็นนักปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นมืออาชีพมาแล้วมากกว่า 5,000 คน (ข้อมูลสถิติผู้จบการศึกษา โครงการความร่วมมือฯ, 2565) และก่อนที่จะกล่าวถึงรายละเอียดว่า หลักสูตรฯ สามารถสร้างความเป็นมืออาชีพให้แก่นักปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ได้อย่างไรนั้น เรามาทำความเข้าใจกับคำว่า “ความเป็นมืออาชีพ (professionalism)” กันก่อนว่าคืออะไร

3. “ความเป็นมืออาชีพ” ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน หมายถึงอะไร

ความหมายของคำว่า “ความเป็นมืออาชีพ”

ทำอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่า ทำงานแบบมืออาชีพ ไม่ใช่การทำงานแค่เพียงเป็นอาชีพ เพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว แต่เป็นการทำงานอย่างมืออาชีพ และทำอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่า “เป็นมืออาชีพ” นั้น ก่อนอื่นจะต้องทำความเข้าใจกับคำว่า “ความเป็นมืออาชีพ (professionalism)” เสียก่อน ซึ่งเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2565) ได้ให้ความหมายไว้ว่าหมายถึง การมีความรอบรู้ เชี่ยวชาญชำนาญพิเศษในวิชาชีพของตน สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานอย่างถูกต้อง มีไหวพริบในการจัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วแม่นยำ และลงมือทำอย่างจริงจัง มุ่งมั่นตั้งใจให้เกิดผลงานที่ดีที่สุด จะเห็นว่าคนที่ทำงานอย่างมืออาชีพเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่ ผลลัพธ์ของงานที่ทำ ซึ่งก็คือผลงานที่ออกมาจะต้องมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ช่วยเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหน่วยงานหรือองค์กร ดังนั้น ในส่วนของคนทำงานทุกคน จึงควรพัฒนาตนเองให้ทำงานแบบมืออาชีพ โดยคนที่ทำงานแบบมืออาชีพ จะมององค์ประกอบที่โดดเด่นครบ 5 ประการ ได้แก่ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2565)

ประการที่ 1 มีความรู้และรอบรู้ ถ้าไม่มีความรู้เป็นมืออาชีพไม่ได้ เราอยู่ในสายงานใดต้องรู้จักจริง รู้ลึกซึ่ง รู้สูตรผสมผสานความรู้ในขอบข่ายงานที่ทำ ไม่เพียงมีความรู้อย่างเดียว แต่ยังต้องมีความรอบรู้ รู้กว้าง รู้ไกล ในเรื่องต่าง ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานได้อย่างเหมาะสม

ประการที่ 2 มีความเชี่ยวชาญชำนาญ มืออาชีพมักจะเป็นพวกมีชั่วโมงบินสูง มีประสบการณ์ในการทำงานนั้น ๆ มาอย่างซ้ำของ ผ่านการเรียนรู้จากการลองผิดลองถูก ความผิดพลาดล้มเหลว เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างรอบด้าน จนเกิดความเชี่ยวชาญชำนาญ เป็นผู้มีความสามารถในระดับสูง ทำคล่อง ทำเร็ว ทำถูกต้อง มีเทคนิควิธีที่ยอดเยี่ยม

ประการที่ 3 มีมาตรฐานและจรรยาบรรณ มืออาชีพจะมีทักษะในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ทำงานมีประสิทธิภาพ รวดเร็วแม่นยำ สามารถสร้างงานได้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐาน หรือสูงกว่ามาตรฐาน จนเป็นที่ประจักษ์ ได้รับการยอมรับในแวดวงวิชาชีพนั้น ๆ ว่าเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริง ตลอดจน มีจริยธรรม มืออาชีพจะไม่ทำลายตนเองด้วยการละเมิดจรรยาบรรณ เพราะรู้ว่ามีวินัยเป็นการทำลายอนาคตที่เหลือของตนเอง จึงเป็นพวกที่ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้วยจิตสำนึกผิดชอบชั่วดี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

ประการที่ 4 มีความทุ่มเทจริงจัง มืออาชีพจะเป็นคนที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ มีเป้าหมายชัด ยุทธศาสตร์ชัด วิธีการชัด และเป็นที่กระตือรือร้น ทุ่มเททำอย่างจริงจัง มีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นสู่เป้าหมาย ไม่ย่อท้อล้มเลิกระหว่างทาง เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ออกมาตามเป้าหมาย

ประการที่ 5 มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ถ้าไม่มีผลงานแสดงว่า ยังไม่มีอาชีพ มืออาชีพต้องมีผลงานที่มีผลลัพธ์ตามเป้าประสงค์ และต้องเป็นผลงานที่ดีเลิศ ไม่ใช่ออกมาแบบพอฟ่าน จึงสะท้อนความเป็นมืออาชีพได้อย่างแท้จริง

บทบาทหน้าที่หลักของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน

เมื่อหันมามอง ความเป็นมืออาชีพของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ สิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นมืออาชีพของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องสะท้อนไปที่ความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในบทบาทหน้าที่หลักของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้ (สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง; พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2551))

- 1) บทบาทด้านการอำนวยความสะดวก ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัย ให้แก่ราษฎรในตำบล/หมู่บ้าน
- 2) บทบาทด้านการสร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น
- 3) บทบาทด้านการประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อหรือรับบริการกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) บทบาทด้านการรับฟังปัญหาความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้าน แจ้งส่วนราชการเพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ
- 5) บทบาทด้านการสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนควบคุมดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนและช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อบำบัด บำบัดทุกข์ บำรุงสุข

ความเป็นมืออาชีพของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

ความเป็นมืออาชีพของกำนันและผู้ใหญ่บ้านจะต้องปฏิบัติงานในฐานะเป็นผู้นำชุมชนในท้องถิ่นที่สะท้อนถึงความเป็นผู้ที่ทำงานด้วยความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในหน้าที่ มีความตั้งใจจริงและมีประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้ได้ผลงานที่ดีที่สุดเพื่อประโยชน์สุขของชาวบ้านในท้องถิ่น ให้สมกับบทบาทหน้าที่ชาวมหาไทย “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้กับประชาชน ดังนั้น คุณลักษณะของกำนันและผู้ใหญ่บ้านมืออาชีพ ควรประกอบด้วย มิติต่าง ๆ ดังนี้

1) มิติด้านความรู้ความสามารถ การจะเป็นมืออาชีพได้สิ่งแรกที่จะต้องมีย่อม คือ ตัวความรู้หรือองค์ความรู้ในวิชาชีพนั้นอย่างถ่องแท้และเพียงพอ เพื่อเสริมเชื่อมโยงเกี่ยวกับการทำงาน การคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ มาพัฒนาท้องถิ่น มาพัฒนาให้ชาวบ้านอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ซึ่งสมรรถนะของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่พึงประสงค์ มีตัวบ่งชี้สำคัญ ๆ ได้แก่ ด้านทัศนคติ การมองโลกในแง่ดี เข้าใจและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มุ่งมั่นในการให้บริการประชาชน ด้านทักษะ เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างดี มีการทำงานเป็นทีม สามารถประสานงานกับประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดี

2) มิติด้านความเชี่ยวชาญชำนาญ มีประสิทธิภาพเชี่ยวชาญในบทบาท ภารกิจ อำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดในตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และครอบคลุมถึงสภาพพื้นที่ วิถีความเป็นอยู่ของประชาชนในตำบล หมู่บ้านของตนอย่างแท้จริง สามารถดึงศักยภาพของตนมาพัฒนาสร้างอาชีพหารายได้ให้กับคนในท้องถิ่นมี

กินมีใช้อย่างพอเพียง ภายใต้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อมให้เสื่อมโทรมลง และร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีอันมีคุณค่าของท้องถิ่นให้สืบทอดต่อไป

3) มิติด้านมาตรฐานของงานและมาตรฐานจริยธรรมวิชาชีพ ผลผลิตของงานที่ต้องมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ กำหนด หรือเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับกันทั่วไปในเรื่องนั้น ๆ และความเป็นมืออาชีพจะต้องไม่ทอดทิ้งจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ คุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

4) มิติด้านความทุ่มเท มืออาชีพจะต้องมีความตั้งใจ มุ่งมั่นและทุ่มเทให้กับงานเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงจะต้องเป็นทั้งนักวางแผนและนักบริหารจัดการที่ดี อดทน ทุ่มเทเสียสละและกล้าตัดสินใจ สามารถโน้มน้าวใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้านในชุมชนให้มาร่วมมือกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญ

5) มิติด้านการสร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ กำนันและผู้ใหญ่บ้านมืออาชีพจะต้องผลิตผลงานเชิงประจักษ์ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในท้องถิ่น ที่เป็นการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลลงสู่ระดับตำบลและหมู่บ้าน รวมถึงการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อความเจริญของท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จ

4. บทบาทของหลักสูตรฯ ในการสร้างความเป็นมืออาชีพให้แก่กำนันและผู้ใหญ่บ้าน

เมื่อกรมการปกครอง ต้องการปั้นกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้เป็นมืออาชีพ จึงเป็นโจทย์ใหญ่ที่สำคัญและท้าทายให้กับ มสธ. ในการจัดทำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารรัฐกิจ วิชาเอกการบริหารการปกครอง ท้องที่ มสธ. จึงพัฒนาหลักสูตรโดยใช้สหวิทยาการจากหลากหลายสาขาวิชามารวมกันให้สอดคล้องกับบทบาทภารกิจของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่ปฏิบัติ และตรงกับความต้องการของกรมการปกครองที่มุ่งให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านให้มีสมรรถนะ ความสามารถ และทักษะอย่างมืออาชีพ กล่าวคือ มีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถ ทักษะ และทัศนคติที่ดี ทันสมัยเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการปฏิบัติงาน ซึ่งหากเรียกให้เข้ากับยุคปัจจุบันนี้ คือ การสร้างกำนันผู้ใหญ่บ้านให้มีทั้ง Hard Skills และ Soft Skills ที่สอดคล้องกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ ให้ก้าวทันกับเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ที่เพียบพร้อมด้วยทักษะด้านเขาวนปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ด้านบุคคล ทักษะการคิดวิเคราะห์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการติดต่อ สื่อสาร ที่ถูกต้องและเหมาะสม (Nalbandian, 1990)

บุคลากรที่สำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมบุคคลเหล่านี้ให้เป็กำนันผู้ใหญ่บ้านมืออาชีพ ก็คือ อาจารย์ผู้สอนในแต่ละรายวิชา ซึ่งหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต ได้ใช้อาจารย์ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญของ มสธ. จากหลากหลายวิชาทั้งด้านรัฐประศาสนศาสตร บัณฑิต การจัดการ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เกษตรและสหกรณ์ และศิลปศาสตร์ ร่วมกับผู้มีรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารและการปกครองท้องที่ จากกรมการปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิ/นักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องร่วมพัฒนา จึงเป็นการบูรณาการสหวิทยาการของการเรียนการสอนหลักสูตรนี้อย่างแท้จริง

จากการจัดการเรียนการสอนมาเป็นระยะเวลากว่า 10 ปี ผู้เขียนสามารถถอดบทเรียนความสำเร็จของ

หลักสูตรฯ ที่ถือเป็นจุดเด่นที่สะท้อนความเป็นมืออาชีพให้กับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามกรอบขององค์ประกอบ ความเป็นมืออาชีพที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2565) ได้เสนอไว้ ใน 5 มิติ ดังนี้

1. มิติด้านความรู้เกี่ยวกับนักปกครองท้องถิ่น

หลักสูตรมีรายวิชาในการสร้างเสริมความเป็นมืออาชีพให้กับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน นำไปใช้ในการปกครองท้องถิ่นให้อยู่ด้วยกันอย่างสงบร่มเย็น ด้วยการบรรจุความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการปกครองท้องถิ่น กฎหมายแพ่ง พินัย และที่ดินสำหรับนักปกครองท้องถิ่น กฎหมายอาญาสำหรับนักปกครองท้องถิ่น กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสำหรับนักปกครองท้องถิ่น กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภค ความรู้ดังกล่าวจะช่วยเสริมความแข็งแกร่งด้านวิชาชีพให้กับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน นำไปใช้ในการแก้ปัญหาด้านกฎหมาย การทำนิติกรรม ทรัพย์สิน สัญญาต่าง ๆ รวมทั้ง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ข้อขัดแย้งภายในตำบล หมู่บ้าน วางกฎระเบียบให้กับชาวบ้านในปกครองอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ

ความรู้เรื่องของสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และการจัดการการตลาด ช่วยให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดตั้งและบริหารจัดการสหกรณ์ภายในท้องถิ่น รวมกลุ่มชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเดียวกันในการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคมต่าง ๆ ฯลฯ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หาแนวทางแก้ไขปัญหาคอขวดในการประกอบอาชีพ การสร้างอำนาจต่อรองในธุรกิจของสหกรณ์ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การจัดการการตลาด นำไปใช้ในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน หาช่องทางการจำหน่าย การแปรรูปผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความน่าสนใจให้กับผลผลิต ช่วยเสริมสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในท้องถิ่นให้สามารถเลี้ยงชีพได้ และส่งเสริมพัฒนาคุณภาพให้เป็น OTOP ประจำตำบลหรือหมู่บ้าน เพื่อความยั่งยืนต่อไป ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตให้มีชีวิตที่สามารถพึ่งพาตนเองของคนในชุมชนให้อยู่อย่างพอเพียงและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยนำไปใช้ได้จริงในชุมชนและสอดคล้องกับหลายหน่วยงานที่มีกิจกรรม/โครงการลงสู่หมู่บ้านซึ่งนักศึกษาได้ร่วมประสานงานและร่วมดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนอย่างแท้จริง

ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การจัดการการเกษตรทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการการเกษตรตามรูปแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน การจัดการการแปรรูปสินค้าเกษตร การจัดการตลาดสินค้าเกษตร การจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน ในรูปแบบของการจัดการสวนป่า วนเกษตร ป่าชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงการจัดการน้ำเสีย ขยะและของเสียในชุมชน ความรู้ในเรื่องเหล่านี้จะช่วยให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านนำไปช่วยเหลือและแนะนำชาวบ้านซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ให้สามารถทำเป็นอาชีพอยู่ได้อย่างไม่เดือดร้อนโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม หรือทำลายป่า โดยทำในลักษณะของเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

ความรู้เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ยุทธศาสตร์และการวางแผนในการบริหารการปกครองท้องถิ่น ความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การบริหารท้องถิ่น นำมาบูรณาการร่วมกับการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรคในท้องถิ่น มาจัดทำเป็นแผนพัฒนาตำบล หมู่บ้าน นำแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมาใช้ในการบริหารท้องถิ่น ความรู้เหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญจำเป็นใน

การพัฒนาท้องถิ่น หากกำนันและผู้ใหญ่บ้านรู้จักสภาพที่แท้จริงของหมู่บ้านตนเองบวกกับองค์ความรู้ดังกล่าว ก็จะเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่สมบูรณ์แบบ สามารถเป็นนักคิดนักพัฒนาท้องถิ่นภายใต้ทรัพยากรและบริบทความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เป็นการทำงานที่ตอบโจทย์หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงเป็นการทำงานที่เรียกได้ว่าทำอย่างมืออาชีพ

ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งเน้นไปที่รูปแบบการสื่อสารประเภทต่างๆ การพูดในชุมชน หรือตามโอกาสต่างๆ การนำเสนองาน การประชุม และการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล ตลอดจนการใช้เทคโนโลยี เช่น Line หรือ Facebook ในการติดต่อสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ราษฎรในหมู่บ้านรับรู้ ซึ่งความรู้ด้านนี้ถือเป็นทักษะสำคัญที่ต้องพัฒนากำนันผู้ใหญ่บ้านให้เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ลูกบ้านเกิดความเข้าใจได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ ยังเน้นให้กำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถแยกแยะข้อมูลข่าวสาร รู้เท่าทันสื่อที่มีอยู่มากมายทั้งจริงและเท็จในยุคดิจิทัลนี้ได้

2. มิติด้านความเชี่ยวชาญชำนาญ

หลักสูตรนี้ได้วางแผนส่งเสริมประสบการณ์ความเชี่ยวชาญของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีการจัดให้มีการนำเสนอแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันในหลายชุดวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของนักปกครองท้องถิ่น การดูงานนอกสถานที่ของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับรางวัลกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านดีเด่น ที่มีผลงานดีเด่นเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ เปิดโลกทัศน์เพิ่มพูนประสบการณ์ สร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ในท้องถิ่นตนเอง การเสริมสร้างความเชี่ยวชาญชำนาญงานนอกเหนือจากการบรรจุไว้ในชุดวิชาต่างๆ แล้ว ยังถูกออกแบบเป็นพิเศษไว้ในชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพการบริหารการปกครองท้องถิ่น ที่ให้นักศึกษาเรียนเป็นชุดวิชาสุดท้ายก่อนสำเร็จการศึกษามีลักษณะเป็นการบูรณาการความรู้ทั้งหมดที่เรียนเป็นการประยุกต์หลักการและทฤษฎีการบริหารสู่ภาคปฏิบัติ การพัฒนาบุคลิกภาพตนเองให้เหมาะสมกับการเป็นนักปกครองท้องถิ่นและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ การเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำในวิชาชีพ การสร้างมนุษยสัมพันธ์และความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นทีม การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และการตัดสินใจในการแก้ปัญหาการบริหารจัดการท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้ง การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เหมาะสมสำหรับนักปกครองท้องถิ่น ชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพฯ ได้ออกแบบให้นักศึกษามาเรียนร่วมกันและพักค้างคืนที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นักศึกษาจะทำกิจกรรมร่วมกันกับอาจารย์ เริ่มตั้งแต่ 7:00-22:00 น.

นอกจากชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพฯ แล้ว กิจกรรมหนึ่งที่ออกแบบให้นักศึกษาทำ ที่สะท้อนการนำความรู้ไปใช้จริงในพื้นที่ การสร้างมนุษยสัมพันธ์และทำงานเป็นทีมให้กับนักศึกษา คือ **การจัดทำผลงานตามมาตรฐานวิชาชีพนักบริหารการปกครองท้องถิ่นมืออาชีพ “Professional Provincial Governance Officer (P.P.G.O.)”** โดยนักศึกษาจะรวมกลุ่มกัน 15-20 คน เพื่อทำ 1 ชิ้นงาน ให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน ซึ่งผลงานจะต้องเป็นการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาท้องถิ่นที่กลุ่มเลือกให้ออกมาเป็นรูปธรรมหรือเป็นผลงานเชิงประจักษ์ แล้วให้นำมาเสนอผลงานในช่วงฝึกประสบการณ์วิชาชีพการบริหารการปกครองท้องถิ่น ที่ มสธ. โดยมีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญมาวิพากษ์และตัดสินผลงานเพื่อรับถ้วยรางวัลของนายกรัฐมนตรี

การออกแบบการทำผลงาน P.P.G.O. มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพิ่มสมรรถนะทางวิชาการและการปฏิบัติให้นักปกครองท้องถิ่น 2) เสริมสร้างความคิดของนักปกครองท้องถิ่น ให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่กว้างไกล ทันสมัย สามารถประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างดี และ 3) เสริมสร้างทัศนคติของนักปกครองท้องถิ่น ให้ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยึดมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรม การอุทิศตนในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาประเทศชาติและประชาชน โดยผลงาน P.P.G.O. จะต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2564)

1. ผลงานต้องอยู่ภายใต้แนวคิดเชิงคุณค่าหรือค่านิยม (Value) ตามปณิธานของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คือ การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับทุกคน (Life-Long Education for All) และคุณค่าหรือค่านิยมของกระทรวงมหาดไทย คือ การบำบัดทุกข์บำรุงสุข

2. ผลงานต้องอยู่บนพื้นฐานความรู้ (Knowledge) ตามหลักวิชาในหลักสูตร และตามแนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเมืองการบริหาร และรัฐประศาสนศาสตร์ที่เรียนมา

3. ผลงานต้องเป็นรูปแบบกิจกรรม (Activities) ที่บูรณาการผสมผสานจากข้อ 1 และข้อ 2 ข้างต้น และเป็นผลงานหรือผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ของแต่ละจังหวัดที่นักศึกษาเข้าร่วมกันจัดทำขึ้น

กิจกรรมเหล่านี้ถูกออกแบบเพื่อเป็นการฝึกทักษะปฏิบัติ เสริมสร้างประสบการณ์นำไปสู่เป้าหมายของความเป็นมืออาชีพ

3. มิติด้านมาตรฐานของงานและมาตรฐานจริยธรรมวิชาชีพ

มุมมองในด้านนี้ของหลักสูตร นอกจากองค์ความรู้ที่เพียงพอต่อความเป็นวิชาชีพแล้ว มหาวิทยาลัยยังฝึกทักษะการทำกิจกรรม/ชิ้นงานที่มีความถูกต้องตามหลักวิชาและผลงานมีคุณภาพ รวมทั้งมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ผ่านกระบวนการเรียนการสอน บรรจุในเนื้อหาสาระของเอกสารการสอน กิจกรรมประจำชุดวิชา ชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพฯ กิจกรรมปฐมนิเทศนักศึกษา กิจกรรมชมรมนักศึกษา และกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ตลอดจนแนวปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ได้กำหนดไว้ใน **ผลการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม** เพื่อให้ นักศึกษาหลักสูตรนี้สามารถดำเนินชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีในฐานะที่เป็นผู้นำของชาวบ้าน ซึ่งเป็นไปตามสมรรถนะที่ผู้นำควรมีในศตวรรษที่ 21 คือ ผู้นำแห่งการสร้างความร่วมมือ (collaborative leadership) (Rubaii, 2016) โดยสอดแทรกอยู่ในรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานที่ต้องการปลูกฝังให้กับบัณฑิต ได้แก่

- 1) มีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารรัฐกิจ
- 2) มีวินัย ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์สุจริต ในการปฏิบัติหน้าที่
- 3) มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารรัฐกิจ
- 4) มีพฤติกรรมที่อยู่ในกรอบของจรรยาวิชาชีพบริหารรัฐกิจ
- 5) ปฏิบัติตนด้วยความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ

4. มิติด้านความทุ่มเท

มสธ. ปลุกฝังเรื่องของความทุ่มเท ผ่านทางกิจกรรม/ชิ้นงานในแต่ละชุดวิชาให้นักศึกษามีความตั้งใจ มุ่งมั่นและทุ่มเทให้กับการเรียนการสอนตลอดจนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้กำลังใจ ไม่ให้รู้สึกท้อถอย สร้างแรงจูงใจให้ตั้งใจศึกษาจนสำเร็จ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะค่อย ๆ หล่อหลอมให้นักศึกษาเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพัฒนาเป็นเจตคติที่ดี มีความทุ่มเทในการทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร

5. มิติด้านการสร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์

กำนันและผู้ใหญ่บ้านมืออาชีพจะต้องผลิตผลงานเชิงประจักษ์ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในท้องถิ่น หลักสูตรนี้ได้ออกแบบให้นักศึกษาฝึกทำผลงานตามมาตรฐานวิชาชีพนักบริหารการปกครองท้องถิ่นมืออาชีพ “Professional Provincial Governance Officer Standards (P.P.G.O)” ทุกคนจะต้องทำผลงานเป็นงานกลุ่มโดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน โดยนักศึกษาแต่ละคนจะต้องระบุกิจกรรมหรือภาระงานในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ ลักษณะของผลงานจะต้องเป็นการปฏิบัติจริงในพื้นที่ จากวัตถุประสงค์ในท้องถิ่นและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยที่อาจจะเป็นผลงานที่ริเริ่มและจัดทำขึ้นใหม่ หรือการคิดและลงมือปฏิบัติเพื่อต่อยอดหรือขยายผลจากผลงานที่มีอยู่เดิม อาทิ ผลงานจากการบริหารแผนงานโครงการพัฒนาตำบลหรือหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามแนวคิดโครงการประชารัฐ การดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ตัวอย่างผลงานตาม P.P.G.O. ของนักศึกษามีดังนี้

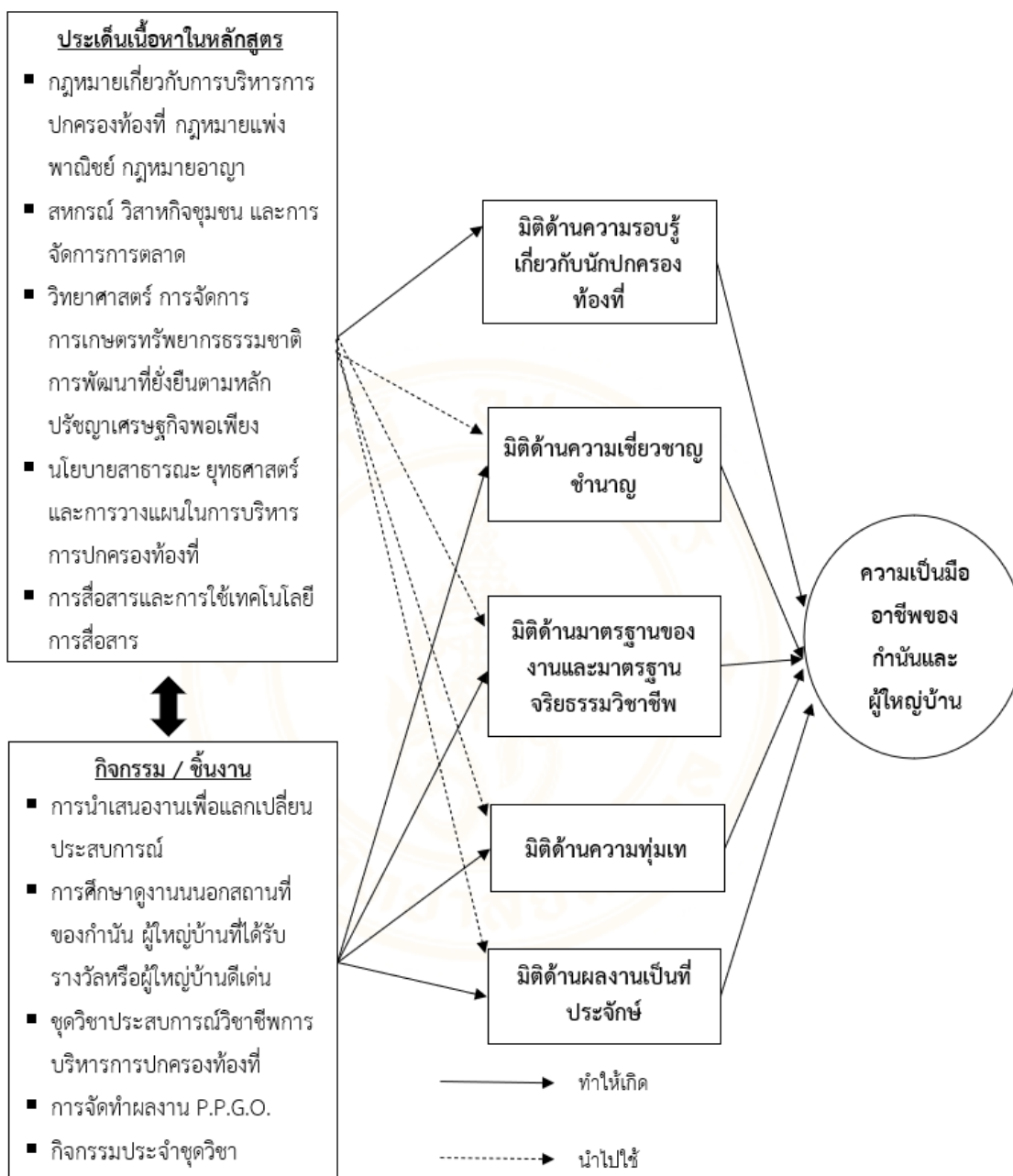
1) โครงการกำจัดผักตบชวาอย่างยั่งยืนโดยเรือกำจัดผักตบชวาและวัชพืชต่อยอดสู่สินค้าชุมชน เป็นการปฏิบัติจริงในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ที่ประสบปัญหาผักตบชวาจำนวนมาก โดยการประยุกต์และดัดแปลงเครื่องจักรกลเรือกำจัดผักตบชวา แล้วนำผักตบชวามาให้ชุมชนแปรรูปทำเป็นหัวเชื้อ EM เครื่องจักรสานบรรจุภัณฑ์จากผักตบชวา ซึ่งเรือที่ดัดแปลงดังกล่าวใช้งานได้ดีกว่าเดิมกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีร่วมกับสมาคมเครื่องจักรกลไทยได้มอบรางวัลชนะเลิศ สาขาพลังงานสิ่งแวดล้อมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ปี 2560

2) สบู่ผงถ่านเปลือกมังคุด วิสาหกิจชุมชนบ้านใหม่ทอง เป็นการปฏิบัติจริงในพื้นที่ตำบลขุนทะเล จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีผลผลิตมังคุดเป็นจำนวนมากโดยมีส่วนร่วมของเปลือกมังคุดที่ต้องทิ้งและจากการศึกษาของกลุ่มพบว่าเมื่อเผาเปลือกมังคุดจะได้ผงถ่านที่มีคุณสมบัติดูดซับกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ ดูดซับพิษและเต็มไปด้วยน้ำแร่ที่มีประโยชน์ต่อผิว แต่กว่าจะได้ผงถ่านที่อุดมไปด้วยแร่ธาตุจะต้องผ่านการเผา 3 ครั้ง ในการแปลงสภาพให้เป็นอัลคาไลน์ ที่มีความเป็นด่างนำมาทำเป็นสบู่ผงถ่านที่สามารถดูดซับสารตกค้าง ขำระล้างสิ่งสกปรก และมอบความชุ่มชื้นแก่ผิว

3) ต้นแบบการผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ ขยะเปียกและขยะมูลฝอย เป็นผลงานของนักศึกษาในจังหวัดอยุธยา ที่มีปัญหาขยะมูลฝอยที่เป็นขยะเปียก ขยะอินทรีย์และสิ่งปฏิกูลที่เป็นมูลสัตว์ สร้างกลิ่นเหม็นรบกวนชาวบ้าน นักศึกษากลุ่มนี้จึงได้ทำชุดถังพลาสติกหมักก๊าซ ขนาด 200 ลิตร นำไปใช้ในการหุงต้มรวมทั้งสร้างรายได้จากการขายปุ๋ยและน้ำหมักที่ได้จากกระบวนการทำก๊าซชีวภาพ สามารถลดค่าใช้จ่ายครัวเรือนในการใช้แก๊ส LPG อีกทั้ง เป็นการกำจัดขยะมูลฝอยและกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ในชุมชนอีกทางหนึ่ง

ข้อมูลทีกล่าวนมาแล้วข้างต้น คือ สิ่งที่บรรจุไว้ในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารรัฐกิจ วิชาเอกการบริหารการปกครองท้องถิ่น ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และกรมการปกครอง

กระทรวงมหาดไทย ได้ร่วมกันออกแบบเป็นกรณีพิเศษขึ้น โดยคาดหวังว่า เมื่อนักศึกษาสำเร็จจากหลักสูตรนี้แล้ว จะสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานในหน้าที่ ความรับผิดชอบในบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านได้อย่างเป็นมืออาชีพ เป็นวิชาชีพรัฐประศาสนศาสตร์ที่เก่งและดี ตอบสนองตรงตามความต้องการของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย สามารถสรุปให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างรายวิชาหรือกิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตรฯ และการเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพในมิติต่าง ๆ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความเชื่อมโยงระหว่างรายวิชาหรือกิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตรฯ และการเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพในมิติต่าง ๆ ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

5. ตัวอย่างผลสำเร็จของหลักสูตรฯ ที่แสดงถึงความเป็นมืออาชีพของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

จากการนิเทศติดตามผลบัณฑิตกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต แผนกบริหารรัฐกิจ วิชาเอกการบริหารการปกครองท้องถิ่น พบว่า บัณฑิตได้นำความรู้ไปใช้ในพื้นที่และแสดงออกถึงความเป็นมืออาชีพ ได้แก่ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญตามจรรยาวิชาชีพ ปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทจนเกิดผลงานที่เป็นที่ประจักษ์ ที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น สร้างความเจริญ และเสริมสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในท้องถิ่น ถือเป็นการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ ตัวชี้วัดที่เด่นชัดของบัณฑิตกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่สะท้อนถึงความเป็นมืออาชีพภายหลังจากการสำเร็จการศึกษา มีตัวอย่างดังนี้

1) **ด้านคุณธรรมจริยธรรม** ที่ปรากฏเด่นชัดมากของบัณฑิตซึ่งได้มาจากการนิเทศติดตามและสัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิต และตัวบัณฑิตพบว่า บัณฑิตมีการเปลี่ยนแปลงตนเองเด่นชัดมากในเรื่องของการมีจิตอาสา หลังสำเร็จการศึกษามีความกระตือรือร้นมาก **มีจิตอาสา**ต้องการนำความรู้ที่ได้เรียนมาช่วยเหลือชาวบ้านในท้องถิ่น ที่ความเอื้ออาทร ห่วงใยช่วยเหลือเผื่อแผ่ดูแลกันและกันของคนในชุมชน **มีความขยันหมั่นเพียร** ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างให้กับคนในชุมชนอย่างเช่นเรื่องของการเลี้ยงอาชีพอย่างพอเพียง ใช้วิธีตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทำเป็นตัวอย่างแล้วสอนให้กับชาวบ้านที่สนใจทำตาม เช่น การทำปุ๋ยหมัก น้ำชีวภาพ การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ เลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ด ไก่ แบ่งปันพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนผลผลิตแจกจ่ายเพื่อนบ้าน ตัวอย่างเช่น กำนันที่เป็นบัณฑิตในตำบลแท่นพรหม อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีได้ทำโครงการเกษตรพอเพียงโดยกลุ่มได้จัดทำแปลงผักบุ้ง 4 แปลง แตงกวา 4 แปลง จัดทำระบบน้ำหยดอำนวยความสะดวกให้คนพิการ สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกื้อกูลกัน ปลูกฝังเรื่องของการประหยัด อดออม ด้วยการรวมกลุ่มตั้งเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ภายในหมู่บ้าน เป็นต้น

2) **ด้านบุคลิกภาพ** การแต่งกาย การมีศิลปะในการพูด ความเชื่อมั่นในตนเอง หลักสูตรเสริมสร้างการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพ การเข้าสังคม ฝึกทักษะการสื่อสารการพูดในที่สาธารณะ การคิดเชิงบวก การควบคุมอารมณ์ การเคารพซึ่งกันและกัน การฝึกทักษะเหล่านี้ช่วยให้เราอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และช่วยหล่อหลอมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ใจกว้างเปิดรับฟัง และปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น นี่คือการเสริมความเป็นมืออาชีพให้โดดเด่นยิ่งขึ้น ซึ่งทักษะเหล่านี้ถูกออกแบบผ่านการเรียนรู้และฝึกทักษะในระหว่างการเรียนรู้การสอนที่ให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ การนำเสนองาน/กิจกรรมในชั้นเรียน และการนำเสนอผลงาน P.P.G.O. ของนักศึกษาทั้งหมดทุกจังหวัดก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา ผลการเรียนรู้จากการกล่อมเกลาทำให้บัณฑิตเปลี่ยนแปลงตนเองในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชา หรือผู้ที่บัณฑิตทำงานเกี่ยวข้องด้วยตลอดจนชาวบ้าน ต่างกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่าบัณฑิตที่จบมามีการแต่งกายและบุคลิกภาพดีขึ้น การพูดจามีความน่าเชื่อถือเป็นที่ประทับใจ ไม่จะเป็นการพูดในที่ประชุมกับลูกบ้าน การเป็นพิธีกร และการพูดในพิธีการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน รวมทั้งการเป็นวิทยากรให้ความรู้กับชาวบ้าน

3) **ด้านกฎหมาย** บัณฑิตนำความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ดิน กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กฎหมายยาเสพติด ฯลฯ ส่วนใหญ่แล้วจะนำไปใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งเรื่องของแนวเขตที่ดินข้างเคียง การรุกกล้าที่ดินป่าสงวน การตัดไม้ทำลายป่าการทำผิดจากความไม่รู้ของชาวบ้านเกี่ยวกับการเก็บของป่า ในเขตนวนอุทยาน การทำลายสภาพแวดล้อมรวมทั้งเรื่องของการเสพและค้ายาเสพติด

ติดในหมู่บ้าน ซึ่งเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านโดยตรง ในการดูแลให้ความช่วยเหลือประชาชนในปกครองให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตัวอย่างบัณฑิตที่นำความรู้ไปแก้ปัญหาเรื่องนี้อย่างได้ผล ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ตำบลน้ำเที่ยง อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร นำความรู้เรื่องที่ดิน เอกสารสิทธิไปใช้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้กับลูกบ้าน จนเป็นที่เชื่อถือไม่ว่าหมู่บ้านใดในพื้นที่ใกล้เคียงใครมีปัญหาเรื่องที่ดินจะต้องมาหาท่านให้ไปช่วยชี้แจงข้อกฎหมายช่วยไกล่เกลี่ย ผู้ใหญ่บ้านผาแดง ตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา นำความรู้เรื่องกฎหมายไปใช้โดยค่อย ๆ ให้ความรู้และปรับกฎของหมู่บ้านที่เป็นชนเผ่าที่ขัดต่อกฎหมายสิทธิมนุษยชนค่อย ๆ ลด จนกระทั่งเลิกใช้ได้ เช่น กฎของหมู่บ้านถ้าทำผิดลักขโมยจะต้องถูกตัดนิ้ว ปรับกฎระเบียบการเก็บของป่า และการใช้พื้นที่ป่าในเขตวนอุทยานร่วมกับกรมป่าไม้ เป็นต้น

4) ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน บัณฑิตนำความรู้มาใช้ในการเขียนแผนพัฒนาหมู่บ้าน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนำความเจริญมาสู่หมู่บ้านดังตัวอย่างผู้ใหญ่บ้านผาแดง ตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ทำถนนเข้าสู่หมู่บ้านผาแดง ประสานความร่วมมือกับกรมพลังงาน อุทยานแห่งชาติดอยหลวง พลังงานจังหวัด เทศบาลตำบลศรีถ้อย จัดทำ Solar Cell ระบบโซลาร์จากชีวมวล ทำให้มีไฟฟ้าใช้ในหมู่บ้าน บัณฑิตส่วนใหญ่นำความรู้ไปใช้ในการทำแผนพัฒนาหมู่บ้านด้านปัจจัยพื้นฐานในชุมชนในเรื่องของ ถนน ไฟฟ้า ภัยแล้ง น้ำใช้ในการเกษตร

5) ด้านการเกษตร ความรู้เรื่องของการเกษตรและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่บัณฑิตนำไปใช้ประโยชน์ในบทบาทหน้าที่ได้อย่างมากในท้องถิ่น ที่ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประสบปัญหาทั้งภัยแล้งและการประกอบอาชีพ ตัวอย่างบัณฑิตที่นำความรู้ไปแก้ปัญหาเรื่องนี้อย่างได้ผล คือ ผู้ใหญ่บ้านบ่อพลับ หมู่ 3 ตำบลเนินกั่ว อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้ต้นแบบจากหนองนาโมเดล มาเป็นต้นแบบการบริหารจัดการน้ำโกรกพระ โดยการขุดลอกคลองเชื่อมต่อต้นน้ำเพื่อให้มีน้ำใช้เพียงพอต่อการทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ได้ชักชวนลูกบ้านปลูกป่าในพื้นที่ของหมู่บ้าน สร้างป่าชุมชนและช่วยกันบำรุงรักษาสีเขียวในหมู่บ้านให้ดีขึ้น การทำเกษตรแปลงใหญ่ ของผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ตำบลร่องฟอง อำเภอวังสามหมอ จังหวัดแพร่ ประสานงานกับกรมส่งเสริมการเกษตรจัดทำเกษตรแปลงใหญ่ให้กับชุมชน ใช้พื้นที่ในการทำกว่า 2 ไร่ เพื่อปลูกข้าวโพดไว้เลี้ยงสัตว์ และการทำปุ๋ยหมักไว้ใช้ในการเกษตรให้กับชาวบ้าน การเบิกป่าปลูกป่าที่เสื่อมโทรม ของกำนันบ้านกุดข้าวปุ้น ตำบลขามเฒ่า อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ได้ทดลองทำสวนผสมเป็นตัวอย่างให้ชุมชนจากปาร์กร้าง มาปลูกผลไม้ประเภทลิ้นจี่ พันธุ์นครพนม 1 นครพนม 2 มะนาว มะม่วง กล้วย หน่อไม้ ตะไคร้ ฯลฯ และมีการตอกกิ่งขายบ้าง แจกจ่ายสำหรับคนที่ไม่มีรายได้นำไปปลูกทำในลักษณะเกื้อกูลกัน มีรายได้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่ขัดสน นอกจากกำนันจะทำเป็นตัวอย่างแล้วยังได้ชักชวนให้ลูกบ้านมาทำด้วย เมื่อได้ผลผลิตก็นำมาขายร่วมกัน

6) ด้านวิสาหกิจชุมชน บัณฑิตนำความรู้ไปใช้ในเรื่องของการประสานวิทยากร ให้ความรู้ด้วยตนเองในเรื่องของการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การบรรจุหีบห่อ ทางเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น เช่น การเค็กจากปลาช่อน ของจังหวัดสิงห์บุรี การทำเค้กจำปะตะของผาจากจังหวัดสตูล การนำเปลือกมังคุด ข้าว ขมิ้น มาทำสบู่ ทำยาสระผม การเพิ่มความหลากหลายให้กับผลิตภัณฑ์ การทำมัดเป็นสินค้า OTOP ให้มีความหลากหลายรูปแบบ และผ้ามัดย้อมหลาย ๆ สี สัน มาทำเป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม กระเป๋าผ้า ซึ่งเป็นสินค้าหลักของตำบลร่องฟอง จังหวัดแพร่ การจักสานกระติบทำกล่องข้าว สานหมวก การผลิตไม้กวาด การทำผ้ามัดย้อม การเย็บผ้า ทำเป็นสินค้า OTOP ของดีประจำหมู่บ้าน ของผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 บ้านต้นเตื่อ ตำบลทุ่งศรี อำเภอ

ร้องกวาง จังหวัดแพร่ การส่งเสริมให้ชาวบ้านเลี้ยงหมูทำหมูหันแกงกะเบา ที่มีชื่อเสียงของห้วยน้ำใหญ่ของ
ผู้ใหญ่บ้านห้วยน้ำใหญ่ ตำบลห้วยน้ำใหญ่ อำเภอห้วยน้ำใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร เป็นต้น

7) **ด้านการท่องเที่ยว** บัณฑิตในฐานะที่เป็นคนคุ้นเคยและรู้จักสภาพพื้นที่ในท้องถิ่นเป็นอย่างดี
หลายพื้นที่ที่มีประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ความโดดเด่นในเชิงพื้นที่ที่มีธรรมชาติที่
สวยงาม และหลายพื้นที่วิถีชีวิตของชุมชนทำการเกษตรเป็นหลัก และมีผลผลิตที่มีชื่อเสียงเป็นจุดเด่นของท้องถิ่น
บัณฑิตจึงใช้จุดเด่นเหล่านี้มาเป็นการพัฒนา นำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนมาสร้างจุดขาย
ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควบคู่กับการนำ OTOP ตามโครงการหนึ่งตำบล
เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม และใช้จ่ายเงินในทุกกิจกรรมของชุมชน ทำให้ผู้ประกอบการต่าง ๆ เกิดการ
พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มโอกาสการขายและตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ OTOP อีก
ช่องทาง เงินหมุนสะพัด เกิดการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชนโดยรอบ ช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน
ในชุมชนให้ดีขึ้น และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน หรือตัวอย่างการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของ
บัณฑิตร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น ได้แก่ การทำกิจกรรมพหุการท่องเที่ยววัฒนธรรม นวนิธิ วัดถ้ำ จังหวัดยะลา การ
ท่องเที่ยวชุมชนบ้านใหม่ ตำบลบ้านพรือ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ที่เป็นชุมชนที่มีทิวทัศน์สวยงาม
บรรยากาศดี เหมาะแก่การส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ท่ามกลางบรรยากาศของท้องทุ่งนา
สามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอบ้านนาได้

8) **ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่น** บัณฑิตใช้จุดแข็งของท้องถิ่นที่เป็นมรดกตกทอดมาจาก
บรรพบุรุษ ความโดดเด่นในเรื่องของการเป็นแหล่งวัตถุดิบในการทำผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่น การส่งเสริมอาชีพ
สร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น สืบทอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ลูกหลานไม่ให้สูญหาย ดังตัวอย่างศูนย์เรียนรู้ฟาร์ม
ชุมชนของผู้ใหญ่บ้านคลองขุด จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องของการเลี้ยงปลานิลในกระชัง ศูนย์ฝึก
อาชีพของตำบลร่องฟอง อำเภอมะนัง จังหวัดแพร่ โดยกำนันและผู้ใหญ่บ้านส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมให้ลูกบ้านทำ
มัดและผ้ามัดย้อมเพื่อเป็นสินค้า OTOP หลักให้กับชุมชน ศูนย์การเรียนรู้เรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและ
การทำเกษตรผสมผสานของผู้ใหญ่บ้านทุ่งกระโปรง อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความรู้กับลูกบ้านในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการปลูก
พืชผักสวนครัวผสมผสานเวียนกัน การทำปุ๋ยจากวัตถุดิบตามธรรมชาติเพื่อลดต้นทุนการซื้อปุ๋ย เป็นต้น

9) ตัวอย่างผลงานของบัณฑิตตามโครงการ P.P.G.O. ที่ได้รับรางวัลในระดับชาติ มีดังนี้

- โครงการผลิตพลังงานทดแทนจากขยะพลาสติก
- โครงการส่งเสริมกลุ่มแปรรูปเห็ดหลินจืออย่างยั่งยืน
- โครงการสับผลถ่านเปลือกมังคุดวิสาหกิจชุมชนบ้านใหม่ธอน
- โครงการกำจัดผักตบชวาอย่างยั่งยืน โดยเรือกำจัดผักตบชวาและวัชพืชย่อยอดีตสู่สินค้า
ชุมชน
- โครงการส่งเสริมอาชีพครอบครัวคนพิการโดยหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- โครงการธนาคารน้ำใต้ดิน
- โครงการการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนบ้านตากแดด ตำบลบ้านยาง
อำเภอสว่าง จังหวัดสุรินทร์

6. ก้าวต่อไปของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการปกครองท้องถิ่น

แม้ว่าตัวอย่างเชิงประจักษ์ข้างต้นจะสะท้อนความสำเร็จของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการปกครองท้องถิ่น ตามโครงการความร่วมมือระหว่างกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (มสธ.) ในการเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพให้แก่กำนันและผู้ใหญ่ แต่หลักสูตรฯ ก็ยังไม่หยุดเพียงเท่านั้น แผนงานต่อไปของหลักสูตรฯ ก็คือ การมุ่งเสริมสร้างความรู้และทักษะทั้งในด้านการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ (problem solving and decision making) ภาวะผู้นำ (leadership) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (emotional competencies) การพัฒนาภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารของกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้ดีขึ้น การเสริมสร้างนักปกครองท้องถิ่นที่ทั้งเก่ง ดี มีคุณธรรม สามารถประยุกต์ใช้ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ มาช่วยงานในหน้าที่ และพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ตลอดจน มุ่งส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักการและแนวคิดด้านการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) และหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (local governance) (Awasthi & Mastracci, 2021; Haupt et al., 2017; Lazenby, 2010) เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นเกิดความยั่งยืน สามารถปรับตัว เรียนรู้ และอยู่รอดในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันในด้านต่าง ๆ (disruptions) ได้

7. บทสรุป

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการปกครองท้องถิ่น ตามโครงการความร่วมมือระหว่างกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (มสธ.) ที่ได้จัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติจริง ปฏิบัติได้ ให้แก่กำนันและผู้ใหญ่บ้าน และยังมีการยกตัวอย่างผลงานความสำเร็จเชิงประจักษ์ของบัณฑิต ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของบัณฑิตในการนำความรู้ในชั้นเรียน มาบูรณาการและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์บริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน และเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ พัฒนาอาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมืออาชีพ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความนี้จะจุดประกายแนวคิดให้กับผู้ที่สนใจ สามารถประยุกต์ใช้ปรัชญา แนวคิด และรูปแบบการดำเนินงานของหลักสูตรนี้ไปพัฒนาหลักสูตรอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพให้กับบัณฑิตในการพัฒนาประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2550). หนังสือด่วนมากที่ มท 0310.2/9306.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). เป็น “มืออาชีพ” อย่าเป็นเพียง “อาชีพ” สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. <http://www.kriengsak.com/A-professional-Do-not-be-a-profession>
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2560). หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการปกครอง ท้องที่หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์].
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2564). เอกสารแนวทาง การจัดทำผลงานตามมาตรฐาน “นักบริหารการปกครองท้องที่วิชาชีพ P.P.G.O” และการแสดงผลงานสาธิตสำหรับการเข้าอบรม “ชุดวิชา 33445 ประสบการณ์วิชาชีพการบริหารการปกครองท้องที่” [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์].
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2565). ข้อมูลสถิติผู้จบการศึกษา โครงการความร่วมมือระหว่าง กระทรวงมหาดไทยและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์].
- ราชกิจจานุเบกษา. (2551). พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2551). เล่ม 125 ตอนที่ 27 ก ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551.
- สำนักบริหารการปกครองท้องที่. (ม.ป.ป.). กรมการปกครอง คู่มือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน. กรุงเทพมหานคร.
- Awasthi, P., & Mastracci, S. H. (2021). Integrating emotive competencies in public affairs education. *Journal of Public Affairs Education*, 27(4), 472–489.
- Haupt, B., Kapucu, N., & Hu, Q. (2017). Core competencies in Master of Public Administration Programs: Perspectives from local government managers. *Journal of Public Affairs Education*, 23(1), 611–624.
- Lazenby, S. (2010). The adequacy of MPA course content in preparing local government managers. *Journal of Public Affairs Education*, 16(3), 337–360.
- Nalbandian, J. (1990). Tenets of contemporary professionalism in local government. *Public Administration Review*, 50(6), 654.
- Raadschelders, J. C. N. (1999). A coherent framework for the study of public administration. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 9(2), 281–304.
- Rubaii, N. (2016). Bringing the 21st-century governance paradigm to public affairs education: Reimagining how we teach what we teach. *Journal of Public Affairs Education*, 22(4), 467–482.